

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות

1.1 ויקרא ה,יד – טז, כריתות כו,ב

ויקרא ה,יד – טז:

ס [יד] וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

[טו] נֶפֶשׁ כִּי-תִמְעַל מֵעַל וְחִטָּאָהּ בַּשֶּׁנֶה מִקִּדְשֵׁי ה'

וְהִבִּיא אֶת-אֲשָׁמוֹ לָהּ אֵיל תְּמִים מִן-הַצֹּאן בְּעֶרְפָּה בְּסֶף-שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל-הַקֹּדֶשׁ לְאֲשָׁם:

[טז] וְאֵת אֲשֶׁר חָטָא מִן-הַקֹּדֶשׁ יִשְׁלַם וְאֵת-חֲמִישְׁתּוֹ יִסַּף עָלָיו וְנָתַן אֹתוֹ לַפֶּהֶן

וְהִפְּהֵן יִכְפֹּר עָלָיו בְּאֵיל הָאֲשָׁם וְנִסְלַח לוֹ: פ

פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) ויקרא פרשת ויקרא דף יד עמוד ב

ס [יד] וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: . הפסיק הענין ליתן ריוח למשה רבינו בין פרשה לפרשה: (טט - פרשה קודמת סגורה)

[טו] נֶפֶשׁ. - יתיב, לרבות כהן משיח למעילה. כי תמעול מעל. אין מעילה אלא שיקוד וכן הוא אומר (ד"ה א' ה') וימעלו באלהי

אבותיהם. וחטאה בשגגה. נאמר כאן חטאת ונאמר בתרומה חטא מה חטא האמור בתרומה פוגם ונהנה אף כאן. בשגגה פרט למזיד

אע"פ שיש בה עון מיתה. מקדשי ה'. קדשים המיוחדים לשם יצאו קדשים קלים שאינן מיוחדים לשם. מקדשי ה'. לרבות קדשי בדק

(טו א) הבית. וְהִבִּיא. אף לאחר יום הכפורים. איל תמים בן שתי שנים שאין איל אלא לשון קשה. וכן הוא אומר (מ"ב כ"ד) ואת אילי

הארץ לקח. מן הצאן. ולא מן הפלגס. בערך כסף. יכול אף דינר ת"ל שקלים. יכול שקלי נחשת ת"ל כסף. אי שקלי כסף יכול בבליית

מדיות קפודקיות ת"ל בשקל הקדש. סלעים של שקל צורית. לְאֲשָׁם. שיהא הפרש מעות לאשם. פירוש האשם הוא הממון:

טט - וְהִבִּיא. אף לאחר יום הכפורים, תלישא-קטנה, יוה"כ לא כפר על שגגת ודאי אבל נותן למועל פנאי נוסף לכפר.

תורה תמימה מקדשי ה' - מקדשי - לרבות עולה שעורה לכהן שמועלין בה ולרבות קדשי בדק הבית למעילה^(א) [תו"כ]:

מקדשי ה' - מניין שאפילו הקדש למזבח דבר הראוי לבדק הבית או לבדה"ב דבר הראוי למזבח או לזה ולזה דברים שאין ראויים

לזה ולזה כגון ציר וחומץ ודגים וחגבים מניין שמועלין בהם ת"ל מקדשי ה' ריבה^(ב) [תו"כ]:

מקדשי - טפחא ללא מרכא לפנייה, רבוי מסוגים רבים כנאמר בתו"כ. ובהערה (צד) הוסיף מספר היראים סי' שפ"ו וש"ו ע"א או"ח סי' קנ"ד

סי"ד איסורי הנאה מחפצי בתי הכנסת הנקראים מקדש מעט.

מקדשי ה' - המיוחדים לה', יצאו קדשים קלים שאינם לשם^(ג) [תו"כ]: ה' - אתנח, מגביל המעילה שבפסוק זה לקדשי קדשים. ובהערה

(צג) מלמד ממעילה טו,א שמרבינן למעילה אפילו קדשים קלים וכנראה מטעם זה הגמרא לא הביאה את דרשת תו"כ. אפשר כי משלוש

הדרשות המובאות יש ללמוד שיש מעילה בקדשים ויש מעילה בחולין, כגון בתי כנסת וכאן מדובר רק במעילת קדשים.

ע"כ ע"פ תורה תמימה

[טו] נֶפֶשׁ כִּי-תִמְעַל מֵעַל וְחִטָּאָהּ בַּשֶּׁנֶה מִקִּדְשֵׁי ה' יתיב מונח זקף-קטן פשטא זקף-קטן טפחא אתנח, פעמיים זקף-קטן בין שני

קיסרים כעין בנין אב,

האם בנין האב הוא למעילה, לקרבן האשם ו/או כנאמר ב- גמרא בבלי שבועות לד,ב

"ממעילה רבי שמעון גמר לה" - ר"ש משווה הלכת שבועת הפקדון להלכת מעילה בקדשים.

טט - במעילה בקדשים יש כעין בנין אב למעילה, ואח"כ לימוד פרט וכלל ופרט לקרבן האשם על המעילה.

וְהִבִּיא אֶת-אֲשָׁמוֹ לָהּ אֵיל תְּמִים מִן-הַצֹּאן תלישא-קטנה קדמא ואזלא דרגא מונח רביע

בְּעֶרְפָּה בְּסֶף-שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל-הַקֹּדֶשׁ לְאֲשָׁם: תביר מרכא טפחא סליק

בקרא זה תבנית טעמים כעין פרט וכלל ופרט ופרט, וְהִבִּיא - פרט, אֶת-אֲשָׁמוֹ לָהּ - כלל, אפשר שמלמד לכל האשמים שבתורה

להיות כפרטים הבאים: איל תמים מן הצאן, בערך של שני שקלי כסף, שהם נשקלים לפי שקלי קדש.

אבל הפרט בתראה הראשון אֵיל תְּמִים מִן-הַצֹּאן דרגא מונח רביע, מרמז על קשר חזק לפרט קדמא ולכלל וְהִבִּיא אֶת-אֲשָׁמוֹ לָהּ

ועל קשר חלש אל הפרט (או הפרטים) האחרים בְּעֶרְפָּה בְּסֶף-שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל-הַקֹּדֶשׁ לְאֲשָׁם:

תאור האשם הוא בנין אב לכל האשמות, אבל יש הבדל בערכו וחובתו להיות איל.

בבלי כריתות כב,ב

ור"ע? אשם בכסף שקלים נפקא ליה (ויקרא ז') מזאת תורת האשם, תורה אחת לכל האשמות, לאשם דבכסף שקלים. ורבנן? אע"ג

דכתיב זאת תורת האשם, איצטרריך למכתב ואם נפש, וי"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד תחתון מעליו, ואי מזאת תורת האשם, הוה

אמינא: כי אמינא תורה אחת לכל אשמות הני מילי בשאר אשמות ודאין, אבל אשם תלוי כיון דעל ספק חלב קאתי, אימא לא יהא

ספיקון חמור מודאו, מה ודאו חטאת בת דנקא אף ספיקו אשם בר דנקא, אהכי כתב רחמנא ואם נפש, וי"ו מוסיף על ענין ראשון. הא

ניחא למאן דדריש זאת תורת האשם, אלא למאן דלא דריש זאת תורת האשם מאי איכא למימר? יליף בערך בערך מאשם מעילה.

אשם שפחה חרופה לא כתב בה בערך! ילפינן באיל איל. (ראה אח"כ הסבר בפסיקתא)

בבלי כריתות כו,ב מתני'. המפריש ב' סלעים לאשם, ולקח בהן שני אילים לאשם, אם היה אחד מהן יפה שתי סלעים יקרב לאשמו,

והשני ירעה עד שיטאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה. לקח בהן שני אילים לחולין, אחד יפה ב' סלעים ואחד יפה עשרה זוז, היפה שתי

סלעים יקרב לאשמו, והשני למעילתו. אחד לאשם ואחד לחולין, אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו, והשני למעילתו,

ויביא עמה סלע וחומשה.

גמ'. מאי מעילתו? דקתני רישא: והשני למעילתו, אילמא איל אשם, למימרא דחומש בהדי איל מייתי ליה, והכתיב: (ויקרא ה') ואת אשר חטא מן הקדש ישלם ואת חמישיתו יוסף עליו, אלמא בהדי גזילו מייתי ליה! ועוד, קתני סיפא: אחד לאשם ואחד לחולין, אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו, והשני למעילתו, ויביא עמה סלע וחומשה, אלמא חומש בהדי גזילו מייתי ליה! אלא מעילתו מאי דאיתנהי מהקדש, וישנו משתי סלעים דאפרישנו לאשם ולקח בהן שני אילים לחולין, דיפה שתי סלעים מקריב ליה איל אשם, ויפה עשרה זוזי יהיב ליה למאי דאיתנהי מהקדש, דהוה ליה גזילו וחומשו, ומאי מעילתו? גזילו. במאי אוקימתא למעילתו דרישא? גזילו, אימא סיפא: אחד לאשם ואחד לחולין, אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו, והשני למעילה, ויביא עמה סלע וחומשה, אלמא מעילתו איל אשם; רישא קרי ליה למעילתו גזילו, (כז, א) סיפא קרי ליה למעילתו איל אשם? רישא דהוה ליה איל רובן קרן וחומשו, קרו ליה למעילתו גזילו; סיפא דלא הוי איל רובן קרן וחומש, קרי ליה איל אשם מעילתו, ויביא עמה סלע וחומשה.

והביא ... בערךך – תרסא ... תביר רמז לחישוב חשבוניים בפסוק הנדונים ב-**בבלי כריתות כו, ב - כז, א** בשווי איל אשם ושווי מעילות שאדם עושה כאשר גוזל הקדש ומשתמש בכסף לחולין,

והביא ... בערךך כסף שקלים – תלישא-קטנה ... תביר, מהתביר מתברר כי ערך התשלום עשוי היה להיות פחות משווי האיל ולכן אם השתמש בהפרש הרי מעל. תלישא-קטנה התריעה על שיעור שאינו בכתוב אלא שיעור התשלום על המעילה כי השתמש בכסף שהוקדש לאשם לחולין, לכן קנסו אותו בדמי מעילה סלע וחומשה וגם אם קנה איל נוסף שיקריבנו למעילתו.

איל תמים מן הצאן – דרגא מונח רביע, בתפקיד תיקון לכה המתאווה, ע"פ **בבלי כריתות כו, ב - כז, א** אדם שמעל צריך להביא אשם השווה שני סלעים. הוא מפריש שני סלעים אבל מועל במטרתם לקרבן איל אשם וקונה בהמה אחת או שתיים שלא לאיל אשם אלא לחולין (כאשר מחירי השוק מאפשרים זאת) הוא בעצם גוזל את הקודש. ועוד אדם החוזר על עבירה המחייבת החזר קרן וחומש ואינו מביא החומש מיד למקדש אלא כאשר מתכנס לו סכום חומשים השווה איל אשם רוצה להביאו בכסף זה.

בבלי כריתות כז, א בעי רב מנשיא בר גדא: בכינוס חומשין מהו שיתכפר? מי אמרינן: אם תימצא לומר אדם מתכפר בשבח הקדש, משום דקטרך קמיה, אבל הכא דלא קטרך לא מתכפר, או דלמא אם תימצא לומר אין אדם מתכפר בשבח הקדש, משום דלא אפרשיה, אבל הדין כינוס חומשין דאפרשיה איכא למימר מתכפר,

איל תמים מן הצאן – דרגא מונח רביע, דרגא בתפקיד מצרף מונח רביע בתפקיד חמש כחקירת **בבלי כריתות כז, א** בעי רב מנשיא בר גדא: בכינוס חומשין מהו שיתכפר? אדם החוזר על עבירה המחייבת החזר קרן וחומש ואינו מביא החומש מיד למקדש אלא כאשר מתכנס לו סכום חומשים השווה איל אשם רוצה להביאו בכסף זה

[טז] וְאֵת אֲשֶׁר חָטָא מִן-הַקֹּדֶשׁ יִשְׁלַם וְאֵת-חֲמִישְׁתּוֹ יוֹסֵף עָלָיו וְנָתַן אֹתוֹ לַכֹּהֵן
וְהִכְהֵן יִכְפֹּר עָלָיו בְּאֵיל הָאֲשָׁם וְנִסְלַח לוֹ: פ

וְאֵת אֲשֶׁר חָטָא מִן-הַקֹּדֶשׁ יִשְׁלַם. לרבות פחות משהו פרוטה לתשלומין אבל אין חייבין עליו מעילה בפחות משהו פרוטה. ואת חמישתו יוסף עליו. שיהא הוא וחומשו חמשה. ונתן אותו לכהן. מלמד שהכהן עצמו מועל. והכהן יכפר עליו. מלמד שהאיל והאשם מעכבין ואין החומש מעכב. האשם זו מעילת הממון. האיל כמשמעו. ונסלח לו אין משיירין לו ליום הכפורים:
טט **וְאֵת אֲשֶׁר** - תלישא-קטנה, ממעט מעונש על המעילה בקדש בשיעור של פחות משהו פרוטה, לרבות פחות משהו פרוטה לתשלומין אבל אין חייבין עליו מעילה בפחות משהו פרוטה.